

TATBİKİ ARAŞTIRMANIN MEMLEKET KALKINMASINDAKİ ROLÜ VE BU KONUDA ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER(*)

Atila ÖZALPAN

İstanbul Üniversitesi, Fen Fakültesi

Genel Zooloji Asistanı.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda, gerek dünya nüfusunun büyük bir hızla artışı ve gerekse uygarlığın başdöndürücü bir şekilde ilerlemesi, insanlık için birçok önemli problemlerin doğmasına sebep olmuştur ve olmaktadır. Bu problemler derhal akla gelmeyecek ve burada sayılamayacak kadar çok ve çeşitlidir. Günümüzün insanı, bütün bu sorunlara çare bulmağa, onları halletmeğe mecburdur. Bunlara bir çözüm yolu bulmak ise, ancak metodlu ve köklü çalışmalarla mümkündür. Birçok memleketlerde, müspet ilimler, bu gayeye hizmet edebilmek için seferber olmuş durumdadırlar. İşte bu sebepten, bugün dünyamızda araştırma çok önemli bir yer işgâl etmekte olup kısaca hayat seviyesini yükseltmeye tesir eden faktörlerin başında yer almaktadır. İlerlemiş dünya milletlerinden pek çoğu bu durumu göz önünde tutarak bilim politikalarında esaslı değişiklikler yapmışlar, bu suretle araştırma ve araştırmacının birinci plâna geçmesini sağlamışlardır. Bu durum artık araştırmacının araştırması ile baş başa, kendi kaderine bırakılması şeklini ortadan kaldırmıştır. Artık günümüzde araştırma, devlet ve birçok özel teşebbüsler tarafından desteklenmekte, gerek araştırmaya ve gerekse araştırmacıya birçok maddi imkânlar sağlamaktadır. Fakat bunların sonucunda, araştırmayı destekleyen kuruluş, haklı olarak onu takip etmekte ve sonucu ile ilgilenmektedir. İşte ilim âleminde değişen bu durum dolayısı ile artık günümüzde yavaş yavaş pür ilim veya ilim için ilimden ziyade, pratik sahaya tatbiki mümkün olan veya ekonomik değer taşıyan araştırma dikkati çekmekte

(*) — Bu makale hazırlanırken, Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtı (O.E.C.E.) tarafından 1963 de yayımlanmış olan «Tatbiki Araştırmanın Avrupada, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da teşkilâtlandırılması» adlı mukayeseli etüt'deki bilgilerden kısmen istifade edilmiştir.

ve tercih edilmektedir. Günümüzde Avrupa'da henüz tatbiki araştırma, temel araştırmadan daha az bir yer tutmaktadır. Buna mukabil Amerika'da ise, durum tamamen aksine olup, tatbiki araştırmalar çoğunlukta-
dır. Bu cereyan araştırmacıyı ve daha kapsamlı olarak, müsbet ilimleri de «Araştırmanın değeri» konusu üzerinde düşünmeye zorlamaktadır.

Araştırmanın pratik sonuçlar vermesi, bunun istihsalde bir artışa sebep olmasına bağlıdır. Şu halde tatbiki araştırmayı, bu gayeye en çok hizmet edebilecek bir şekilde, programlamak, teşkilâtlandırmak ve sonuçlarından faydalanmak zorunluluğu vardır.

Araştırmanın istihsalde bir artışa sebep olabilmesi için, herşeyden önce o memleketin şartlarına ve ihtiyaçlarına göre programlanmış olması gerekir. Bu program hazırlanırken tabiidir ki, milletin imkânları da göz önünde bulundurulmalıdır. Yani kısaca, bir milli araştırma politikasının mevcudiyeti gerekir. Böyle bir program da, sanayici, idareci ve ilim adamlarından meydana gelen komisyonlar tarafından tesbit edilebilir. Şurası muhakkak olan bir husustur ki böyle bir programın hazırlanması, kolay bir iş olmayıp, uzun tetkik ve çalışmalara ihtiyaç gösterebilir. Fakat bunu tatbik etmek, memleketin azami menfaatleri bakımından ne-
rin yapılması gerektiğini göstermesi ve boşuna zaman ve para kaybına engel olması bakımından lüzumludur.

Bütün bunların yanı sıra memlekette, araştırmaya elverişli bir hava yaratma zorunluluğu vardır. Bunun da birinci şartı, endüstriye ve hak-
ka, araştırmanın hayat seviyesini yükseltmedeki ve istihsalini arttırmadaki rolünün tanıtılmasıdır. Bu işte birinci derecede basın ve radyoya görev düşmektedir. Bu organların ilim ve teknoloji haberlerini geniş ölçüde yayması gerekmektedir. Bilhassa endüstriyi, araştırmayı çoğaltmaya teş-
vik etmek, memlekette yeni araştırma enstitüleri açmak bu ortamı yarat-
mak yolunda atılması gereken adımlardır. Bu konuya bağlı olarak hemen diğer bir unsuru da zikretmek faydalı olacaktır. Araştırmanın temel un-
suru araştırmacılarıdır. Araştırmacı eğer maddî ve manevî bakımdan tatmin edilirse kendini tamamen araştırmaya vermesi mümkündür. Aksi tak-
dirde ise tüm olarak araştırmaya eğilememesi, aklında daima başka problemlerin bulunması, dolayısı ile bütün ağırlığını ortaya koyamaması durumu meydana çıkar. Kanaatimizce işin bu cephesi de oldukça önemli olan bir husustur.

Bundan başka kaliteli araştırmacı yetiştirmek, bu iş için istikbâl vade-
den gençlerle meşgul olmak, onların yetişmeleri için çeşitli şekillerde yardım etmek de muhakkak yapılması gereken bir iştir. Eğer yeteri ka-
dar kaliteli araştırmacı yetiştirilmek isteniyor ise, üniversitelere ve teknik

enstitülere daha büyük malî imkânlar sağlanmalıdır. Çünkü araştırmacıları yetiştirecek olan yegâne müesseseler buralardır. Eğer böyle olur ise adı geçen kurumlar daha iyi cihazlanmak ve programlarını bu günün ve geleceğin ihtiyaçlarına uydurabilmek imkânını bulacaklardır. Fakat sadece bu hususun tatbiki, kaliteli araştırmacı yetiştirmek için kâfi gelmez. Aynı zamanda işi daha da geri götürerek orta okul ve liselerde de, fen programlarında bunlara göre değişiklik yapmak ve kabiliyetleri mümkün olduğu kadar erken keşfederek, onlarla mümkün olduğu kadar erken meşgul olmaya başlamak gerekir.

Bütün bunlar yapılırken, göz önünde tutulması gereken en önemli meselelerden birisi de, temel araştırma ile tatbikî araştırma arasındaki dengeyi muhafaza etmeye çalışmaktır. Meselâ başta da zikrettiğimiz gibi bugün Amerikada bu denge, temel araştırma aleyhinde bozulmuş durumdadır. Hatta burada birçok üniversiteler bile, kendi öğretim ve temel araştırma faaliyetlerini, tatbiki araştırmanın lehine büyük ölçüde azaltmış durumdadırlar. Tabiidir ki bu hiç de arzu edilmeyen bir durumdur. Çünkü bütün tatbikî araştırmalar, temel araştırmalardan elde edilmiş bilgilerden istifade etmek macburiyetindedir. Hiçbir tatbikî araştırma, temel ilimlerin yardımından yoksun olarak yapılamaz. Yine hiçbir tatbikî araştırma temel ilim tarafından desteklenmeden, ona dayanmadan yürütülemez. Bu durumda üniversitelerin esas görevi, öğretim ve temel araştırma olmalıdır. Ayrıca teknik enstitü ve fakülteler kurulmalı ve endüstri ile fakülteler arasında bir koordinasyon teşkil edilmelidir.

Sonuç olarak Türkiyemizde henüz çok genç bir kuruluş olan «Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu» nun bu gayelerin tahakkuku yolunda çok değerli faaliyetleri mevcuttur.

Adı geçen kurum yakın bir gelecekte, Türkiye'nin bilim politikasında oldukça köklü reformlar yapılması yolunda, çok olumlu adımlar atmaktadır. Bunların sonucu olarak, yukardaki hususların yavaş yavaş gerçekleştiğini görmek, memleketimiz için bu açıdan oldukça sevindirici bir durumdur.